

Розробник: Пивовар С. Ф. канд. іст. наук, професор кафедри новітньої історії України

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри новітньої історії України

 (Андрій ПИЖИК)

(підпис) (прізвище та ініціали)

Протокол № 11 від «29» 06 2021 р.

Схвалено науково-методичною комісією історичного факультету

Протокол від «26» 08 2021 року № 7

Голова науково-методичної комісії (Наталія ТЕРЕС)

(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Мета дисципліни – сформувати у студентів системну уяву про сутність та особливості історіографічних концепцій української державності, створених різними науковими школами і на різних ідейно-теоретичних засадах; навчити студентів застосовувати набуті знання для з'ясування місця, ролі та значення цих концепцій в історичній науці з метою адекватного розуміння, тлумачення й обґрунтування закономірностей і особливостей національного історичного процесу.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

2.1. Знати: сучасні методи історичного пізнання; відповідний термінологічно-понятійний апарат («історіографічна концепція», «наукова школа в історіографії»); характер і особливості українського історичного процесу, найважливіші факти та події в історії розвитку української державності.

2.2. Вміти самостійно: поглиблювати свої знання шляхом пошуку й опрацювання нової інформації з використанням сучасних технічних засобів; науково оцінювати роль суб'єктивних та об'єктивних чинників в історичному процесі, подіях і явищах; аналізувати історичні джерела, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Історіографічні концепції української державності відображають стан історичної науки з усіма властивими їй ознаками і суперечностями і слугують інструментом створення новітнього гранд-нарративу історії України. У нинішніх умовах переосмислення попереднього історичного досвіду та інтерпретації його на ґрунті національної парадигми розглядаються сутність й особливості концепцій української державності, створених різними науковими школами на різних ідейних і теоретико-методологічних засадах і призначених інтегрувати певний масив знань з історії України, використовуючи його для пошуку та пояснення закономірностей українського історичного процесу. Вивчаються наукові праці учених, які досліджували та висвітлювали історію української державності, спираючись на різні концептуальні парадигми. З'ясовуються місце, роль і значення основних історіографічних концепцій української державності в історичній науці та суспільно-політичному житті України.

4. Завдання (навчальні цілі): формування цілісної системи теоретичних знань про сутність й особливості концепцій української державності; вироблення вміння критично аналізувати й систематизувати концепції української державності за основними історіографічними напрямами, науковими школами, ідейними і теоретичними засадами та методами дослідження, а також – навичок застосування набутих знань для

вирішення проблем історичної науки з метою максимально об'єктивного оцінювання подій і фактів історії українського державотворення.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. Знати. 2. Уміти. 3. Комунікація. 4. Автономність і відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1.	Знати теоретико-методологічні засади історіографічних концепцій української державності.	Лекція	Контрольна робота (тест), 60% правильних відповідей.	10%
1.2.	Знати сутність концепцій української державності різних напрямів і наукових шкіл вітчизняної та зарубіжної історичної науки.	Лекція. Семінарське заняття. Самостійна робота.	Робота на семінарському занятті (отримання балів на кожному занятті). Контрольна робота (тест), 60% правильних відповідей. Творче індивідуальне завдання (Реферати 1 і 2). Іспит (отримання не менше 60% балів).	20%
1.3.	Знати особливості історіографічних концепцій української державності окремих учених-концептуалістів і правильно їх інтерпретувати.	Лекція. Семінарське заняття. Самостійна робота.	Робота на семінарському занятті (отримання балів на кожному занятті). Контрольна робота (тест), 60% правильних відповідей. Творче індивідуальне завдання (Реферати 1 і 2). Іспит (отримання не менше 60% балів).	15%
2.1.	Уміти: класифікувати й порівнювати критерії історичних оцінок і методологічних підходів вітчизняних і зарубіжних істориків, які створювали концепції української державності.	Семінарське заняття.	Робота на семінарському занятті (отримання балів на кожному занятті).	5%
2.2.	Уміти: критично аналізувати й систематизувати концепції української державності за основними історіографічними напрямами, науковими школами, ідейними засадами та методами дослідження.	Семінарське заняття. Самостійна робота.	Робота на семінарському занятті (отримання балів на кожному занятті). Творче індивідуальне завдання (Реферати 1 і 2).	10%
2.3.	Уміти здійснювати логіко-методологічну процедуру встановлення істинності наукових концепцій на основі принципів верифікації чи фальсифікації.	Семінарське заняття.	Робота на семінарському занятті (отримання балів на кожному занятті).	5%
2.4.	Уміти виявляти й опрацьовувати історичні джерела (перевіряти за фактами,	Самостійна робота.	Творче індивідуальне завдання (Реферати 1 і 2).	5%

	уточнювати за змістом) щодо концепцій української державності.			
2.5.	Уміти застосовувати набуті знання про наукові концепції української державності для вирішення проблем історичної науки з метою максимально об'єктивного оцінювання подій і фактів історії українського державотворення, розробляти алгоритми для експертних оцінок українського історичного процесу.	<i>Семінарське заняття. Самостійна робота.</i>	<i>Робота на семінарському занятті (отримання балів на кожному занятті). Творче індивідуальне завдання (Реферати 1 і 2).</i>	10%
3.1.	Здатність: відтворювати й обговорювати концепції української державності на наукових форумах і суспільно-політичних диспутах, вступати в комунікацію, аргументовано переконувати опонентів.	<i>Семінарське заняття.</i>	<i>Робота на семінарських заняттях (отримання балів на кожному занятті).</i>	10%
4.1.	Здатність самостійно: ідентифікувати історичні праці вчених-концептуалістів – авторів концепцій української державності; здійснювати аналіз і синтез історіографічних концепцій, порівнювати та переосмислювати, з'ясовувати їхнє місце і роль в історичній науці.	<i>Самостійна робота.</i>	<i>Іспит (отримання не менше 60% балів). Творче індивідуальне завдання (Реферати 1 і 2).</i>	10%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни Програмні результати навчання (з опису освітньої програми)	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	3.1	4.1
Здійснювати рецензування, коментування, анотації наукових, науково-популярних, освітніх та публіцистичних текстів, які стосуються питань історії та археології.	+	+	+		+	+		+		+
Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері історії та археології, висувати та перевіряти гіпотези, обирати методи дослідження, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки.	+	+		+	+	+	+	+	+	+
Узагальнювати результати власних наукових досліджень і презентувати їх у доповідях, публікаціях державною та іноземною мовами із дотриманням принципів академічної доброчесності та професійної етики			+		+	+	+	+	+	+
Застосовувати набуті знання, результати досліджень з вітчизняної історії у формуванні ціннісних орієнтирів, громадянської свідомості й суспільної відповідальності громадян								+	+	

7. Схема формування оцінки.

7.1. Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Робота на семінарських заняттях ЗМ.1: РН 1.2., 1.3., 2.1.-2.5., 3.1. – **18 балів/10 балів***.
2. Робота на семінарських заняттях ЗМ.2: РН 1.2., 1.3., 2.1.-2.5., 3.1. – **18 балів/10 балів***.
3. Творче індивідуальне завдання – реферат (ЗМ.1): РН 1.2., 1.3., 2.2-2.5, 4.1.– **6 балів/4 бали***.
4. Творче індивідуальне завдання – реферат (ЗМ.2): РН 1.2., 1.3., 2.2-2.5, 4.1. – **6 балів/4 бали***.
5. Контрольна робота з тем ЗМ.1 (тест): РН 1.1.-1.3. – **6 балів/4 бали***.
6. Контрольна робота з тем ЗМ.2 (тест): РН 1.1.-1.3. – **6 балів/4 бали***.

* Максимальний бал / пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю

- підсумкове оцінювання:

- Форма оцінювання – **іспит**.
- Максимальна кількість балів, які може отримати студент – **40**.
- Результати навчання, які будуть оцінюватися: знання теоретико-методологічних основ і сутності наукових концепцій історії української державності, уміння адекватно інтерпретувати, критично аналізувати й узагальнювати, порівнювати та переосмислювати концепції української державності, визначати їхнє місце та роль в історичній науці та суспільно-політичному житті України.
- Форма проведення і види завдань – **письмовий іспит**, у білеті **2** питання, які потребують розгорнутої відповіді (кожна відповідь на питання оцінюється від **0** до **20** балів).
- До іспиту не допускається студент, який під час семестру набрав менше **36** балів.

7.2. Організація оцінювання:

Оцінювання успішності знань студентів здійснюється у двох формах: поточний контроль (робота на семінарських заняттях, тестування, реферат) і підсумковий контроль (іспит).

Загальна сума балів – **100** (із них, поточний контроль – **60** балів; підсумковий контроль – **40** балів).

Змістовий модуль 1 <i>Концепції української державності в народницькій та радянській історіографії</i>			Змістовий модуль 2 <i>Концепції української державності у сучасній вітчизняній та зарубіжній історіографії</i>			Іспит
30 залікових балів (максимум) 18 балів (мінімум)			30 залікових балів (максимум) 18 балів (мінімум)			40 балів (максимум)
Семінарські заняття	Самостійна робота (реферат)	Контрольна робота (тестування)	Семінарські заняття	Самостійна робота (реферат)	Контрольна робота (тестування)	
18 максимум	6 максимум	6 максимум	18 максимум	6 максимум	6 максимум	

10 мінімум	4 мінімум	4 мінімум	10 мінімум	4 мінімум	4 мінімум	24 бали (мінімум)
---------------	--------------	--------------	---------------	--------------	--------------	----------------------

7.2.1. Робота на семінарських заняттях.

На семінарських заняттях оцінювання здійснюється за **12-ти бальною шкалою**, яка в подальшому переводиться в залікові бали. Результати роботи на семінарському занятті оголошуються студентам індивідуально після кожного семінарського заняття.

Перелік видів аудиторної роботи на семінарських заняттях та їх оцінка (в балах)

<i>Види роботи на семінарському занятті</i>	<i>Максимальна кількість балів</i>
Участь у дискусії	5
Доповнення	2
Узагальнення, підведення підсумку обговорення питання	3
Експрес-контроль (за кожне запитання)	1
Письмова самостійна робота (есе)	5

Таблиця переведення балів за роботу на семінарських заняттях у залікові бали

Залікові бали	Набрана кількість балів з одного змістового модуля (3 заняття)	Залікові бали	Набрана кількість балів з одного змістового модуля (4 заняття)
18	36	18	47-48
17	35	17	45-46
16	33-34	16	43-44
15	31-32	15	40-42
14	29-30	14	38-39
13	27-28	13	36-37
12	25-26	12	33-35
11	23-24	11	29-32
0	1-22	0	0-28
Менше 11 балів не зараховуються, оскільки становлять менше 60%	Менше 23 балів не зараховуються, оскільки становлять менше 60% і в залікові бали не переводиться	Менше 11 балів не зараховуються, оскільки становлять менше 60%	Менше 29 балів не зараховуються, оскільки становлять менше 60% і в залікові бали не переводиться

САМОСТІЙНА РОБОТА

Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання ними як окремих тем програми дисципліни в цілому, так і деяких розділів тем. Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється шляхом оцінювання індивідуального творчого завдання у формі реферату. Оцінювання самостійної роботи студентів здійснюється за **12-ти бальною шкалою**, яка в подальшому переводиться в залікові бали (від 0 до 6).

Теми рефератів з кожного змістового модулю викладач пропонує студентам на першому занятті відповідного модулю.

Вимоги до реферату:

- обсяг 12–15 тис. др. знаків;
- самостійність у викладі матеріалу;
- здається у надрукованому або в електронному форматі.

Реферат студент подає викладачеві не пізніше, ніж за тиждень до проведення модульного контролю з відповідного змістового модулю, зокрема реферат I (до 1 квітня) і реферат II (до 31 травня).

Критерії оцінки реферату:

- глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція
11-12 балів;
- обґрунтоване розкриття проблеми
9-10 балів;
- тема розкрита неповністю, обмежена джерельна база та обґрунтування
6-8 балів;
- реферат переважно компілятивного рівня
3–5 бали;
- розкритий лише один окремий аспект теми
1-2 бали.

Таблиця переведення тестових балів за самостійну роботу в залікові бали

Бали за результатами самостійної роботи	Залікові бали
11-12	6
9-10	5
7-8	4
5-6	3
3-4	2
1-2	1

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ

Після завершення вивчення кожної змістової частини студент виконує контрольну роботу в письмовій тестовій формі. Участь всіх студентів у контрольному заході обов'язкова. Контрольна робота виконується на останній лекції з кожної змістової частини курсу. Оцінювання контрольної роботи студентів здійснюється за **12-ти** бальною шкалою, яка в подальшому переводиться в залікові бали (від **0** до **6**).

Студент, який з поважної причини пропустив контрольну роботу, зобов'язаний надати відповідний документ, а викладач за погодженням з деканатом призначити нову дату її проведення.

Критерії оцінювання контрольної роботи у тестовій формі з 12 запитань:

- а) правильна відповідь на одне запитання – **1** бал;
- б) правильна відповідь, відсутність відповіді – **0** балів.

Таблиця переведення балів за модульний контроль у залікові бали

Бали за результатами тестового контролю	Залікові бали
11-12	6
9-10	5
7-8	4
5-6	3
3-4	2
1-2	1
0	0

ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Підсумковий контроль знань студентів у формі іспиту.

Екзаменаційний білет з дисципліни «Концепції української державності в історичній науці» містить 2 питання, які оцінюються у діапазоні від **0** до **20** балів.

Відповідь на **теоретичне питання** оцінюється відповідно до таких критеріїв:

- глибоке, теоретично обґрунтоване, фактологічно наповнене розкриття питання – **18-20 балів;**
- розкриття питання з фактологічною аргументацією – **11-17 балів;**
- неповне розкриття питання – **6-10 балів;**
- висвітлення окремого аспекту питання – **1-5 балів;**
- відсутність відповіді з питання – **0 балів.**

Студент, який дав відповідь на всі питання екзаменаційного білету і отримав оцінку не менше **24** балів, додає до балів набраних за результатами поточного контролю певну суму балів.

Для студентів, які набрали менше **36** балів, необхідно у визначені викладачем дні пройти співбесіду з пропущених семінарських занять і лекцій з тим, щоб набрати критичний мінімум і бути допущеним до перескладання іспиту.

7.3. Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90–100
Добре / Good	75–89
Задовільно / Satisfactory	60–74
Незадовільно / Fail	0–59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і семінарських занять

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
Блок I <i>Концепції української державності в народницькій та радянській історіографії</i>				
1	Вступ. Тема 1. Концепції української державності у вітчизняній історичній науці народницького напрямку (друга половина XIX ст.).	1	2	4
2	Тема 2. Концепції української державності у вітчизняній історичній науці народницького напрямку (кінець XIX ст.–перша половина XX ст.).	3	2	8
3	Тема 3. Концепції української державності в історіографії УСРР (1920-ті – 1930-ті рр.).	2	2	8
4	Тема 4. Концепції української державності в радянській історіографії (1940-і – 1980-ті рр.).	1	-	8
	Підсумкове тестування	1	-	-
Блок II <i>Концепції української державності у сучасній вітчизняній та зарубіжній історіографії</i>				
5	Тема 5. Концепції середньовічної української державності в сучасній вітчизняній історичній науці.	2	2	8
6	Тема 6. Концепції української державності Нової та Новітньої доби в сучасній вітчизняній історичній науці.	2	2	8
7	Тема 7. Концепції української державності в українській зарубіжній історичній науці 1920-х – 1990-х рр.	2	2	8
8	Тема 8. Концепції української державності в сучасній зарубіжній історичній науці.	1	2	8
	Підсумкове тестування	1	-	-
	Всього за семестр	16	14	60

Загальний обсяг **90 год.**, у тому числі:

Лекції – **16 год.**

Семінари – **14 год.**

Самостійна робота – **60 год.**

9. Рекомендована література та джерела:

Основна:

1. Бравцев Д. А. Національно-визвольна війна українського народу середини XVII ст. в сучасній російській історіографії / Д. А. Бравцев. – Дисер. канд. іст. наук. – Херсон, 2005. – 214 с.

2. Гирич І. Б. Між наукою і політикою. Історіографічні студії про вчених-концептуалістів / І.Б. Гирич. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2012. – 488 с.

3. Касьянов Г., Смолій В., Толочко О. Україна в російському історичному дискурсі: проблеми дослідження та інтерпретації / Г. Касьянов, В. Смолій, О. Толочко. – Київ: Інститут історії України НАНУ, 2013. – 148с.

4. Маслак В. І. Ранньомодерна українська державність в сучасних польській та російській історіографіях. – Дисер. на здоб. наук. ступ. докт. іст. наук. – Кременчук, 2015.

5. Масненко В. Історичні концепції М.С. Грушевського та В.К. Липинського. Методологічний та суспільно-політичний виміри української історичної думки 1920-х років. – К.-Черкаси: «Брама-ІСУЄП», 2000.

6. Потульницький В. А. Історія української політології (Концепції державності в українській зарубіжній історико-політичній науці). – К.: Либідь, 1992.

7. Смолій В., Степанков В. У пошуках нової концепції історії Визвольної війни українського народу XVII ст. / В. Смолій, В.Степанков. – Київ, 1992.

8. Солдатенко В. Ф. Українська революція: концепція та історіографія (1918–1920 рр.). – К.: Пошуково-видавниче об'єднання «Книга пам'яті України», Просвіта, 1999. – 508 с.

9. Чухліб Т. В. Проблема державності України в концепціях європейських історичних шкіл XX ст. // Українська державність: історія і сучасність. – Матер. наук. конф. – Січень 1993. – К., 1993.

10. Ясь О. В. Державницька традиція в українській зарубіжній історичній науці 1945–1991 рр. – Дисер. на здоб. наук. ступ. канд. іст. наук. – К., 2000.

Додаткова:

1. Гирич І. Державницький напрям і народницька школа в українській історіографії (на тлі стосунків Михайла Грушевського і В'ячеслава Липинського) // Михайло Грушевський і українська історична наука. – Львів, 1999. – С. 47–64.

2. Ждан М. Княжа доба історії України в інтерпретації радянських істориків // Український Історик. – 1977. – № 1–2.

3. Касьянов Г., Смолій В., Толочко О. Україна в російському історичному дискурсі: проблеми дослідження та інтерпретації / Г. Касьянов, В. Смолій, О. Толочко. – Київ: Інститут історії України НАНУ, 2013. – 148с.

4. Коцур А. П. Консервативні концепції державності в українській зарубіжній історичній науці початку XX ст. // Наукові записки

Тернопільського державного педаг. у-ту ім.В. Гнатюка. – Історія. – Тернопіль, 2000.

5. Коцур А. П. Відображення концепцій національної та державницької ідей українською історіографією // Наукові записки з історії України. – Зб. наук. ст. – Переяслав-Хмельницький, 1999. – Вип. 7.

6. Коцур А. П. Основні концепції історії Київської Русі: історіографічний і політичний аспект // Питання стародавньої та середньовічної історії, археології й етнології. – Зб. наук. ст. – Чернівці, 1999. – Т. 3.

7. Липинський В. Україна на переломі. 1657–1659. Замітки до історії українського державного будівництва в 17-у столітті. – Відень, 1920; УІЖ. – 1992. – № 2,4,5.

8. Маслак В. І. Ранньомодерна українська державність в сучасних польській та російській історіографіях. Дисер. на здоб. наук. ступ. докт. іст. наук. – Кременчук, 2015.

9. Масненко В. Історичні концепції М.С. Грушевського та В.К. Липинського. Методологічний та суспільно-політичний виміри української історичної думки 1920-х років. – К.-Черкаси: «Брама-ІСУЄП», 2000.

10. Павленко Ю. Михайло Брайчевський і його концепція вітчизняної історії першого тисячоліття нашої ери // Михайло Брайчевський: вчений і особистість. – К., 2002. – С. 50–64.

11. Пивовар С. Ф. До проблем української державності в радянській історіографії 70–80-х років // Вісник Київського національного ун-ту. – Історія. – Вип. 52. – К., 2001.

12. Пивовар С. Ф. До проблеми української державності в радянській історіографії 50-х років // Вісник Київського нац-го університету. – Історія. – Вип. 49. – К., 2000.

13. Пивовар С. Ф. До проблеми української державності в радянській історіографії (друга половина 60-х рр.) // Вісник Київського нац-го ун-ту ім. Т. Шевченка. – Історія. – Вип. 53. – К., 2001.

14. Пивовар С. Ф. До проблеми української державності у вітчизняній історіографії народницького напрямку // Вісник Київського нац-го університету. – Історія. – Вип. 41. – К., 1999.

15. Пивовар С. Ф. Ідея бездержавного суспільного устрою України в історичній концепції Володимира Антоновича // *European scientific discussions. Abstracts of the 2nd International scientific and practical conference. Potere della ragione Editore. Rome, Italy. 2020. Pp. 438–444. URL: <https://sci-conf.com.ua/ii-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-european-scientific-discussions-26-28-dekabrya-2020-goda-rim-italiya-arhiv/>.*

16. Пивовар С. Ф. Критика державної діяльності гетьмана Богдана Хмельницького в «Історії України-Руси» Михайла Грушевського // *Actual trends of modern scientific research. Abstracts of the 6th International scientific and practical conference. MDPC Publishing. Munich, Germany. 2021. Pp. 476–482. URL: <https://sci-conf.com.ua/vi-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya>*

konferentsiya-actual-trends-of-modern-scientific-research-17-19-yanvaryu-2021-goda-myunhen-germaniya-arhiv/.

17. Проблема виникнення давньоруської державності в історичній концепції Н. Полонської-Василенко // Часопис української історії. – Вип. 20. – К., 2011. – С. 96–101.

18. Пінчук Ю. Народницький і державницький напрями української історіографії: спільне і відмінне / Ю. Пінчук // Історична наука на порозі XXI ст.: підсумки та перспективи: Матеріали Всеукраїнської наук. конференції (Харків, 15–17 лист. 1995 р.). – Харків, 1995. – С. 160–164.

19. Ричка В. Середньовічна українська держава в історичній схемі М. Грушевського та концептуальних вимірах історіографії: проблеми і перспективи // На службі Кліо: збірник наукових праць на пошану Любомира Романа Винара з нагоди 50-ліття його наукової діяльності. – Київ-Нью-Йорк-Торонто-Париж-Львів, 2000. – С. 205–212.

20. Смолій В. А., Степанков В. С. Українська державна ідея XVII – XVIII століть: проблеми формування, еволюції, реалізації. – К.: Альтернативи, 1997. – 368с.

10. Додаткові ресурси:

1. <http://novitukr.history.knu.ua/> - кафедра новітньої історії України
2. <http://history.org.ua/> - Інститут історії України НАН України